

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računata se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Iz državnega zbora.

Z Dunaja 6. februarja.

Odsek za izjemne navedbe vsaki dan po več ur zboruje in bode menda danes svoje delo dovršil. Sklenil je v prvi seji; da popolnem tajno ostane, kar se v njem govori in Dunajski listi res ne besedice ne črhnejo o odsekovih obravnavah, pa ne, kar bi ničesar ne vedeli povedati, kajti gotovo so dobro poučeni, ampak le zato, ker ne smejo kaj takega pisati. Sliši se, da je vlada v odseku razkrila zelo razširjeno tajno zvezo mej delavci in da proti nameranim naklepom anarhistov navadna policijska uprava ne zadostuje.

V klubu nemško-liberalne stranke so se poslednje dni močno razgovarjali o abstinenčni politiki in o istopu cele stranke iz zbora. Morda bi se kaj takega bilo zgodilo, ko ne bi vmes prišle izjemne navedbe. Klub je tedaj gledal na to, da v sedanjih razmerah treba vztrajati v zboru, ker je izven zbora skrajšana pravica shajanja in združevanja in svoboda tiska, sklenil, da ne zapusti državnega zbora.

Desnica se vsled vladinih izjemnih navedb nahaja v jako težavnem položaju. V izvršnem komiteju nikdo ni vedel, da vlada take navedbe namerava in zdaj stoji desnica zopet, kakor že tolikokrat pred dovršenim dejanjem in bo morala pritiskati svoj pečat pod ukaz, s čegar zadržanjem marsikateri poslanec ni zadovoljen, ker se mu zdi predalet sezajoč. Ravno desnica se je zavzimala še ves čas za male ljudi, za delavce in si pridobila simpatij mej njimi. In zdaj bo ona prisiljena, pritrditi taciim navedbam, ki vendar le tudi lahko zadenejo nedolžnega delavca, ki se ni udeležil nobenega rovanja.

S tacimi vprašanji pa se trati čas, mesto da bi državni zbor se lotil koristnega delovanja, kate-rega narodi od njega pričakujejo.

Danes je prišel g. Raič in od svojih kolegov bil srečno pozdravljen. Treba nam je odločnih mož, ki so iz naroda in vedo, da so od naroda izvoljeni.

Hodie mihi — cras tibi.

X. „Danes meni, jutri tebi!“ te besede je slovenski poslanec Svetec klical v proroškem duhu

v seji državnega zbora dne 3. novembra 1868, tedaj pred štirinajstimi leti, v tistej seji, v kateri je dr. Sturm poročal o izjemnem zakonu. Tačas je na ministerskih sedežih sedelo tako zvano „Bürgerministerium“, Giskra, Herbst, Berger itd., a tačas Čehov ni bilo v zboru. Prigodilo pa so se neki izgredi v Pragi, in na te sklicevaje se, predložilo je ministerstvo zakon, s katerim se daje vladi oblast, da sme v slučaju vojske, notranjih nemirov, ali kedar se prikazujejo veleizdajska ali druga za ustavo ali osobno varnost nevarna rovanja (Umtriebe) suspendovati občne državljanske pravice, zagotovljene v členih 8, 9, 10, 12 in 13 državnih osnovnih zakonov.

Naperjen je bil ta zakon proti Čehom in vlada je ob enem predložila cesarski ukaz in ministersko navedbo o izjemnem stanju v Pragi ter v okrajih Mihovskem in Karlinskem. Dne 3. novembra se je pričela debata in se 4. in 5. nadaljevala. Dr. Sturm je poročal v imenu odseka in konečno je res celi zakon bil nespremenjen vzprejet ter je l. 1869 tudi pridobil najvišjo sankcijo.

Kdor danes bere stenografske zapisnike tistih sej, bode zopet spoznal, da se vsaka nedolžnost prej ali slej maščuje, in da vsaka sila konečno obrne svojo ost proti tistemu, ki je v njej iskal sredstva, da uniči protivnika. Tačas je ustavoverna stranka bila v cenitu svoje moči, vsi drugi so se udali, le Čehi so vztrajali v strogi opoziciji. In da bi tudi česki upor razdružila, izmislila si je ustavoverna stranka, ali bolje rečeno, nemško-pemski del te stranke z vsemogočnim Herbstom na čelu, izjemni zakon. Tačas se jej pač ni sanjalo, da pride kedaj tisti dan, ko bode ta zakon njo in glavni steber ustavoverstva, Dunajsko mesto, zadel. Sama je izdala liberalna načela in sama pokopala najime-nitnejše državljanske pravice. In kdo se je ustavljal neliberalnemu zakonu in se boril za ustavno svobodo? Tisti, katerim Nemci tako radi očitajo, da so reak-cijonarji, nazadnjaki: Poljaki, Slovenci in za-molčati ne smemo, oni del Nemcev, ki je v resnici bil svobodomiseln z Rechbauerjem na čelu.

Prvi govornik bil je naš Luka Svetec, ki je v izvršnem, obširnem govoru dokazal, da s takim zakonom spodkopljejo vse svobodne naprave in se daje

vladi absolutistična oblast. Vpraša, kaj se misli pod „notranjimi nemiri?“ kaj pod „Umtriebe?“ tedaj iz najmanjšega povoda, vsled kacega kravala, smo v nevarnosti, da vlada suspenduje skoraj vse temeljne državljanske pravice, zlasti pa svobodo tiska. Omenja, da že zdaj slovanski listi ne smejo se braniti proti napadom na Slovence v nemških listih. Pripoveduje, da je v preteklem poletju bil v stari „Presse“ članek, ki je brezobzirno napadal Slovence in da je šel k ministru Bergerju se pritožiti, ko je menil, da je „Presse“ oficijozni organ, pa da je minister odgovoril, da „Presse“ ni oficijozna. Urednik „Triglavu“, ki je proti tistemu članku polemizoval pa je bil na več mesecev zapora obsojen.

Ker je zakon naperjen proti Čehom, menite, da ne škoduje, pa: Hodie mihi, cras tibi. Osobna svoboda, hišna pravica, družbinsko pravo, svoboda tiska, vse je na vagi in vi veste, kaj to pomeni in da brez svobode tiska ustava ničesar ni vredna.

Svetec uporablja to priliko, da govori o krivicah, ki se Slovincem gode v šolah in uradih. V šolah prevladuje nemščina in italijanščina, celo v ljudskih šolah. (To je bilo leta 1868 in dandanes, glej Koroško, Istro, Štajersko itd. Uredn.) V uradih se s slovenskimi strankami pišejo nemški zapisniki, se oddajajo slovenskim strankam od sodnij povabila, oklici, razsodbe v nemškem jeziku, ker se nikdo ne ravna po ukazu ministra Hyeta. (In dan danes le malokdo po ukazih Pražakovih. Ur.) Predsednik Kaiserfeld je Svetca dvakrat opominjal, naj ne govori tako obširno, pa on se ni dal motiti in temeljito je razpravljal nevarnosti takega zakona, se ve da brez uspeha. Kajti večina je v svojej strasti proti Čehom bila tako zaslepljena, da ni videla jame, katero si sama sebi koplje.

Pri §. 1. zahteval je Ziemiński, se-danji minister, da se uvrstijo besede: „kadar ni zbran državni zbor“, sme vlada take izjemne navedbe izdavat. Kadar pa je zbran državni zbor, sme se to le po navadnem potu zakonodajstva zgoditi. Svetec in Rechbauer sta predlog podpi-rala in ko je Banhans proti govoril, vzdignil se je dr. Toman. V proroškem duhu je tudi on klical levici: Ne kovajte si verig za prihodnost; ne skle-

LISTEK.

Koledar in kašipot po Trstu.

Tudi naše koledarsko slovstvo pričelo je na-raščati. Ni še toliko let, ko je bila „Pratika“ jedini slovenski koledar. Se ve da se je takrat razpečala leto za letom v 40.000 izvodih. Pratika bila je naš najbolj razširjeni proizvod. A navstala je konkurenca, grozna konkurenca in tako brezozirna, da ste obe pratiki prvotna Blaznikova in posneta Bambergova zaradi varstvenih znamk morali poklicati sodnijo na pomoč in da obestranskih pratikarjev še zdaj nobeden ne ve, bode li nadvladal „gornji“ ali pa „spodnji veter“.

Razen teh pratik dobili smo v novejši čas v Rudolfovem, Ljubljani, Mariboru razne stenske in žepne koledarje, in letos so že kavarnarji v Ljubljani o Novem letu delili že slovenske koledarje. Po Novem letu pridružil se je tem koledarskim proizvodom še „koledar in kašipot po Trstu.“

Prav z veseljem pozdravljali smo to podjetje, kajti kašipot po Trstu je gotovo zdrava in koristna misel, treba le prave izpeljave. Nekoliko ohladilo

se je naše veselje že zaradi tega, ker se je ta knjiga toli zakasnila, a dobivši knjigo v roke, bili smo prav neprijetno iznenadeni, ker tega nismo našli, česar smo pričakovali in smo si razvrstitev knjige vse drugače mislili.

Ne bodemo se spodbikali nad obliko, akoravno bi bilo mnogo prikladnejše, da je manjša, n. pr. v žepnem formatu, očitati in karati pa moramo površnost, s katero se je to delo vkupe stlačilo. Ako je bil čas prekratek, naj bi se bilo odložilo delo za bodoče leto, bolje bi bilo, nego da se tako spakedrano delo dá mej svet.

Da je izraz „spakedrano“ na pravem mestu, pritrdil nam bode vsak, kdor prelistavši knjigo nahaja na stotine tiskovnih hib, silno veliko tiskarskih nedostatkov, mej katerimi oni neso manjši, da so nekatere črke izostale in da ste v jednej in istej besedi po dve vrsti črk. To so sicer tiskarske hibe, a dan danes treba ogibati tudi tacih.

A prestopimo k vsebini samej in pogledimo najprej koledar. Takoj v prvih vrstah usiluje se nam didaktična učenost prav po nepotrebnem. Razlaga se namreč etimologija koledarja in posege v ta namen celo do grškega glagola „καλέω“. Ne vemo čemu je to dobro, odvisno je vsekako, kakor

tudi vsa nadaljna zgodovina koledarjev. Kdo se briga za Romulov koledar, ko je vender ves Romul sam ni nič družega, nego privajena in še vedno ponavljana bajka! Isto velja o vseh pogostih izvadkih iz grškega in rimskega bajeslovja in o raznih citatih „late qui splendebat“ in o drugej tvarini, ki nema družega smotra, nego pokazati gospoda pisatelja dozdevno učenost v bengaličnem ognji. Sem spada n. pr. razlaganje „Velikega ali Platonskega leta“. „Kaj pravijo astrologi o letu 1884“ bi bilo lahko izostalo, ravno tako „Vremenska proročanja“, ker so jako jalova. Kajti če kdo proročuje: „Če po zimi ne dežuje, gotovo dežuje v spomlad“, ni k temu treba prav nič proroškega duha. Našteti bi mogli celo vrsto nepotrebnosti in poučenih (?) opomb in opombic, a dovolj bodi, če rečemo, da bi koledar najbolj ustrezal svojemu namenu, ko bi se vseh 21 stranij uvoda skrčilo na dve, kakor je to pri družih koledarjih običaj. Koledar sam na sebi je popolnem dober. A koledar ima na hrbtu zopet grozen koš. Umestna so razkazila kolekov, pošt, telegrafov, odvisen pa pregled Lloydovih parnikov. Jako čudno se čita „Stan delavcev v Lloydovej ladjetovnici“, kjer nahajamo mej delavci tudi 17 žandarjev! A to bi se še prenašalo, ko bi ne

pajte zakona, s katerim se uničijo najmenitnejše državljanske pravice, naša avstrijska „Habeas corpus acte“. Kdor si je pridobil svobodo, naj se obvaruje sile in naj, kar se da, omeja mogočnost posilstva po zakonih. Ako se ta zakon vzprejme, si državni zbor ne pridruži nobene moči. Končal pa je svoj govor s temi krepkimi besedami:

„Glasujte za to postavo, ako morete; pomislite pa, da jedenkrat, morda po 5 ali 6 ali več letih, vlada ta zakon smatra v tem smislu, da vi nemate prav nobene pravice, da ima le vlada pravico, ravnati po svoji volji, da sme suspendovati državljanske in tudi vse druge pravice, z jedno besedo, pomislite pri glasovanju, da morda pokopljete svobostine, katere ste ustvarjali.“

Tudi ta opominj našel je le gluhih ušes. Ovržen je bil predlog Ziemalkovskega, ovržen je bil celo pohlevnejši predlog Kurande, da imajo izjemne naredbe le veljavo, ako jim pritrditi obe zbornici. In tudi Kuranda je tačas bil nekak prorok. „Govori se o izjemnem stanu v tej ali onej deželi. Dovolite mi, da kot poslanec Dunajskega mesta vam povem, kaj bi bilo, ko bi kedaj bil kak minister z nami nezadovoljen in bi oklical izjemne naredbe za časnike, ki so v opoziciji. Mi bi tukaj govorili, glasovali in nase besede bi ostale v teh stenah. Zato je danes naša naloga, da zakon omejimo; kdo ve, ali ne bode kedaj — jaz želim, da se ne zgodi, — to, kar storimo, nam samim na korist, kadar bodo drugi ministri sedeli na tistih klopih, da mi tačas ne bomo izročeni samovolji brezvestnih ministrov, ki bodo danes sklenili zakon v svojem smislu zlorabili.“

In še neki drugi mož z leve, Skene, je z ostrimi besedami grajal vladni predlog, ki ni drugzega nego pot k absolutizmu. „Ako pa se hoče uvesti parlamentarizem le na videz, potem se le odrekamo vsaceму upu. Prepričan sem, da parlament brez pravic ni drugzega, nego stroj za glasovanje po 10 g.d. na glavo (Abstimmungsmaschine zu 10 fl. pr. Kopf). Jaz obžalujem poslance, ki se po položaji dajo prisiliti do tega, da iz avstrijskega parlamenta naredijo tak stroj za glasovanje.“

Kurandov predlog je bil le z dvema glasovoma večine, z 78 proti 76 glasom ovržen. Zanj glasovali so Poljaci, Slovenci (grof Barbo, Črne, Lenček, Lipold, Pintar, Svetec in Tomaš) in nekaj nemških poslancev.

In danes je na podlagi tistega zakona vsled ministerskih naredb oklican nekak izjemni stan nad Dunajem in velikim delom Nižje-Avstrijskega. Suspendovane so skoraj vse državljanske pravice, in vse to se je zgodilo mej zborovanjem državnega zbora, vlada pa vsled svoje neomejene oblasti ima te naredbe le naznaniti državnemu zboru, kar je tudi storila.

In sedanja večina zbora? Ali hoče ravnati po vzgledu večine od l. 1868? Morala bo pač resno in temeljito pretehtati razloge, iz katerih so bile take izjemne naredbe neobhodno potrebne. Ako se res pokaže, da navadna postavna oblast ni mogla ukrotiti anarhističnih rovarjev in da je neobhodno treba take skrajne sile, potem bode seveda večina morala pritrditi vladnim naredbam, pa le v taki méri, v koliko to zahtevajo obziri na javni red in mir.

bilo „Primerjajočega časoslovja“. To vam je plevka paša, da ni kmalu jednake. Ne samo, da je vse to le igrača, brez vsacega resnobe pomena, so nekatere točke take, da človeka nehotoma posili smeh. O tem samem časoslovju napisal bi se lahko obširni listek, dovtipa poln, a ker nam je prostor le skromno odmerjen, zapisati hočemo le par markantnejših stvari:

(L. 2316 po stv. sveta.) „Josip in Putifarica. Jupiter, Neptun, in Pluton, sinovi kralja Saturna na Kreti, neki so v tem času vladali.“

(L. 2464) „Amenofis je bil oni slavni Memnon, kojega kip, kojega kip je dajal od sebe človeških glasov, ko so na tega padali žarki vzhajajočega solca.“

2584. „Juzva ustavi solnce.“ — „Nekoliko zatem ukrade Jupiter krasno Evropo.“

2880. „Samson junak. Sodi se, da so Greci vzeli iz povestnice Jefteja basen o darovanju Ifigenije, kakor: Herkula po onih Samsona.“

2594. — „Kserkses (Šerš) sin Dareja bil je od domoljubivih Helenov pri Termopilah (Ozka vrata) porazen do noge na čelu 3000.000 vojakov. Temu sin Artakserkses je, kakor se mnogim dozdeva, oni Assuer sv. pisma, ki je Estero poročil, temu

Vsekako pa naj ne pozabi starega, a vedno resničnega izreka: Hodie mihi, cras tibi!

Gospod profesor Šuklje — oponent.

(Dalje.)

Slavni Ljubljanski mestni zbor pa, izrekši in razglasivši svojo prošnjo do c. kr. deželnega sveta, nam Slovincem ni hotel ustvariti praznega narodnega idejale, nas ni hotel opozoriti na nedosežno politično nalogo, katero oboje nam bi pa, kakor rečeno, tudi gospod profesor Šuklje kaj lahko privoščiti smel, — temuč zahteval je, da se odpravi jedno krivico in nečast, ki se slovenskemu našemu narodu osobito v deželi kranjske po obstoječih zakonih godi. Da se na srednji šoli v Ljubljani, v glavnem mestu eminentno slovenske dežele, v naravnem središču vseh Slovencev, slovenščini jednakopravnost niti načeloma ne pripozna: to je krivica, to je nečast, katere zaveden narod prenašati ne more in ne sme, in česar v enakopravnej državi tudi nikomur dolžan ni! Ali za to našo in za Ljubljanskega mestnega zbora „narodno občutljivost“ ima gospod profesor Šuklje le milujoče smehljanje in kakor da bi ga bil kdo navlaš v to postavil, skuša nam v tolažbo dokazati, da je slovenskemu narodu še nadalje v lastnej mu domačiji nositi na čelu pečat inferiornosti, to vse pa s členom XIX-tim, z istim členom našega ustavnega zakona, ki je sramoten pojem postavne inferiornosti za Avstrijo uničil, a namestil ga z vseobeno državljansko in narodno enakopravnostjo! Toda s tem je gospod nasprotnik dokazal le svojo sumnjivo potrebo, delati opozicijo programu slovenskega naroda, opozicijo pravej smeri omenjenega ustavnega zakona!

Narod je gospoda profesorja Šukljeja s častnim svojim zaupanjem v nadeji poveril, da avstrijsko postavbo tolmači kolikor možno v smislu slovenskega napredka in bodočnosti naše. Ne le za korist, nego tudi za čast narodovo mu je skrbeti! Če drugzega ne, že narodna naša čast trpi veliko, videti, da se slovenski jezik v deželi, kjer od prvega na široko in globoko ukoreninen stanuje, če le nekoliko više popolnem zatajuje in ob vso oficijelno veljavo deva! Nasvet, da se slovenščini na Ljubljanskej realki pripozna in izreče več časti, je v narodnem programu sam ob sebi opravičen in potreben. Tudi to je obligatnosti jezikove pomen! A v razmerah, ki se nam dandanes snujejo pred očmi, se lahko pripeti, da jezik od svoje „obligatnosti“ nemaz drugzega dobička, kakor ravno da je „obligaten“. Dobitek pa je vendar tudi ta drobtina!

Sedaj pa vzemimo člen XIX-ti pred-se, bomo tako „moralni“ politiki kakor je gosp. profesor Šuklje in vzemimo tudi še njegove Nemce pod varne peroti! Člen XIX-ti, ki nam daje sveto pravico, potezati se za čast in gojenje narodnega jezika, nam v tretjem odstavku prepoveduje siliti koga k učenju tega našega jezika. Tudi prav! Tedaj pa naj bodo Nemci, Italijani in drugi naši nerodni slovenskih ur oproščeni, in če tudi ima taci po volji starišev ali po agitaciji ravnatelja biti veliko, vzlic temu ostane slovenščina nekoliko bolj veljavna z naslovom, da je „obligatna“. Mi sicer ne želimo, da bi po-

glavni jezik dežele po učilnicah glavnega mesta Ljubljane užival samo tako čast, a končno imamo upanje, da bi v predruženih razmerah tudi kaj koristi prišlo, česar pa bi si niti obetati ne mogli, če naš jezik navzlic jasnim razmeram kranjske dežele in sosednih Slovencev v Ljubljanskih učilnicah ostane le jezik druge vrste. Ali z vsem tem smo hoteli le pokazati, da bi „obligatna“ slovenščina na Ljubljanskej realki ne nasprotovala členu XIX-temu niti tedaj, če bi se iz tega člena odločil tretji odstavek, in bi se njega mrtve črke brez primerjanja z odstavkom prvim poudarjati hotele, ker je namreč marsikaj „obligatno“, dasi v praksi ni obligatno, kar mora gosp. prof. Šukljeju dobro znano biti! In že za tega delj ni „finančni odsek in ž njim vred mestni odbor zahteval nekaj nezakonitega, protipostavnega“, kakor to hoče vedeti gospod profesor Šuklje, ki se zatorej tudi moti, če pravi, da se „vneti gospod poročevalec finančnega odseka ni smel obračati do deželne šolske oblasti, katerej so v tej zadevi roke popoln zvezane“. („Vederemo!“)

Ako bi bil hotel, lahko bi bil gosp. profesor Šuklje brez logičnih žrtev in z dobro vestjo tolmačil pojmove tako, da bi bil mogoč slovenščini privoščiti tudi iluzorično obligatnost, ki bi vendar bolj bila od izrečne neobligatnosti. To bi se pričakovalo od nepristranskega pokrovitelja in zastopnika Nemcev, tembolj pa moža, ki si ga je slovenski narod izbral za svojega zastopnika, in od katerega je upal, da bode s svojimi peterimi talenti narodu v korist obračal postavne določbe še v vse težavnejših slučajih nego-li je ta, pri katerem se je z dobro voljo opravičiti dalo vse, cisto vse! Imajoč v mislih „obligatnost“, kakor se ta pojem v praksi rabi in izvršuje, bi gospod mestni odbornik Šuklje lahko bil pritril predlogu, in s tem bi niti indirektno ne žalil tretjega odstavka v XIX-tem členu! Uspeh bi bil najmanj ta, da se je izrekla pravična narodna zahteva.

Se ve da nam bode praktični gospod nasprotnik ugovarjal, da bi nam slovenskega jezika obligatnost v naznačenem pomenu ne koristila mnogo in bi sploh vso stvar naredila iluzorično. Pri tem nas spomina na predlog gospoda grofa Clam Martinica v češkem deželnem zboru, „naj se po srednjih šolah na Češkem drugi deželni jezik bolje goji nego do sedaj“, *) a z dostavkom, ki določa, „da so drugzega deželne jezika oproščeni vsi učenci, katerih stariši to zahtevajo“. In nadalje nas gospod profesor bodro opozarja: „Jasno je, da bi pri naših razmerah tak dostavek vso naredbo iluzorico storil — a vendar se celo energični Čehi ne upajo (!) lotiti se tega koristnega predloga, kateri vedno še (!) mirno počiva v miznici dotičnega odseka.“ Ali, kaj nam je gospod profesor s temi besedami povedal? Nič drugzega ne, kakor da je a) odlični državnik vzlic členu XIX-temu stavil jednak predlog, o kateremu je govor; b) da ga je stavil za celó drugače neugodne etnografske razmere, nego-li so te razmere na Kranjskem; c) da ga je stavil, akoravno je v njega

*) Tako formuliran predlog gosp. profesor Šuklje pripisuje odličnemu državniku! Kolikor mi iz časopisov vemo, je predlog méril na obligatno uveljavljanje češčine v vseh srednjih šolah kraljevine Češke, a to je kaj drugzega! Wie schlau! Op. pisateljeva.

so rekali i Longiman (Dolgoroki), menda zato, ker je rad stikal po premoženju drugih.“ itd.

Komur ti zgledi še ne zadostujejo, najde jih lahko še več, nam je le žal, da ne utegnemo obširneje se pečati s temi čudnimi dovtipi. Iz katerega slovnika so to robo nabrali, ni povedano, a gospod Šuklje sigurno dobro zna, ker je tudi član te učeniške zadruga.

Drugi del knjige zavzema kažipot. Prvi na vrsti so duhovniki. A zakaj se je iz šematizma prepisal imenik vseh duhovnov Tržaške škofije, celo taci, ki žive v Kranjske, Štajerske, v Zadru itd. nam ni razvidno. To je menda zaradi lepšega in zaradi naročeb! Za duhovniki se vrste razne oblastnije. Razvrstitev je vse premalo pregledna. Kako skrbno se je knjiga dogotavljal, kaže le eden primer: „Katoliško pokopališče pri sv. Ani. Na tem se nahajaj eden čuvaj, jedem vikar in jeden varuh mrtvašnice.“ — „Konzuli. Teh je v Trstu edenintrideset.“ Kdo in kje so, za to se kažipot malo briga in vendar so konzuli v pristaniščih jako važne osebe vsaj toliko, kolikor prejemniki na mitnicah, ki vsi imenoma naštet. V kažipotu morali bi biti vsi v Trstu nahajajoči se umotvorji, za-

nimive stavbe, slikohrami in najvažnejši predmeti v njih, lepi razgledi itd. Vsega tega bi v tem kažipotu zaman iskal, pač pa je prostor za 11 ustanov, za vse bratovščine, celo židovsko „Maskil el Dal“ in še za 4 druge 4 židovske zavode. V obče se šidi neso prezirali, povsod jih je pisatelj v poštev jemal, celo židovskega konfuznega koledarja je več, nego treba, in celo za taka društva, ki neso niti še konstituirana n. pr. „Artističen krog“. Mari ne? Jako klasična zmer čita se na 95 strani: „C. kr. tribunal ima v svojej službi dva strokovnjaka za pregledovanje kisa in navadnega vina; jednega za stanovanja; devet zemljemercev; jednega za izdelovanje jambor, jednega za sidra; tri za govedo in prašiče...“ Tedaj zemljemerce za govedo in prašiče! Čestitamo!

Za „kažipot“ ni dovolj, ako se kar suho tiska „Teatro Comunale“, Trgovska „zbornica“, „American Lloyd Register“, ampak treba tudi povedati, kje na katerem trgu, v katerej ulici se nahaja.

Jednako lakonični so podatki o posamičnih obrtih n. pr.: „Orožarji. Teh je tri (!). — Kotlarji. Teh je pet. — Kaparji. Teh je dvanajst. — Suknarji. Stem se dva pečata. — Slamnikarji. Teh je pet. — Pridelovatelji (!) slad-

samega vzelo določbo, katera cel predlog stori iluzoričen. In sedaj vprašamo našega državnika: Če se grof Clam-Martinic ni sramoval, staviti tak predlog, ali bi gospod profesor Šuklje ne mogel za-nj glasovati? Tu se mora pač gospod nasprotnik za svojo osobo kesati, da nas je opozoril na to primero! In če je vedel gospod mestni odbornik, da svojim gospodom kolegom v c. kr. šolskem svetu ne bode z vso svojo zgovornostjo dopovedati besede „obligaten“ tisti elastičen pomen, ki ga jej je določila vsakdanja šolska praksa: zakaj ni vstal, zakaj ni k predlogu nasvetoval dostavek, ki bi „kranjskih Nemcev“ otroke varoval pred slovenskim kruhom? Kaj tacega bi njegovo politično avtoriteto tako malo okrušilo, kakor je to bilo čutiti pri grofu Clam-Martinicu, čegar predlog menda samo zato „leži še v miznici dotičnega odseka“, da gospod profesor Šuklje sijajno kaže, kako malo „spoštovanja si je še ohranil do logike in doslednosti“, na kar si bomo dovolili opomniti še v tej razpravi.

Gospod profesor Šuklje je torej le oponiral! Indirektno je izjavil svoje načelo, da on obligatne slovenščine na srednjih šolah kranjskih niti načeloma pripoznati ne more, ker ni — niti tako, niti tako — hotel pritrčiti ali odpomoči predlogu, ki vlado pozivlja, izreči o tem svoje mnenje. Da se to v smislu slovanskega programa in državne ravnopravnosti ne more, je jasno! (Konec prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 7. februarja

Levica je sklenila po daljšem posvetovanju v svojem klubu s 75 proti 25 glasom, da se jej ne zdi umestno pri sedanjem političnem položaju zapustiti državnega zbora. Taka večina nasprotnikov pasivne politike dovolj jasno kaže, da levičarji še nikdar neso resno mislili zapustiti državnega zbora, a so samo strašili s tem in motili svoje volilce.

Odsek za posvetovanje **izjemnih naredb** imel je predvčeraj zvečer drugo sejo, katere so se udeležili ministri grof Taaffe in baron Pražak in policijski predsednik Krizczka. Kazenski odsek je končal predvčeraj posvetovanja o odškodovanju nedolžno obsojenih.

Vnanje države.

Kakor že včerajšnji telegram našega lista poroča, je pri volitvah v **Srbiji** z veliko večino zmaga vladna stranka. Kaj drugega pri takih razmerah tudi ni bilo pričakovati. Radikalni vodje so zaprti, vsi opozicijski častniki so zatrti in pri volitvah je bil silen pritisk. Če tudi vlada strogo nadzoruje telegrafne urade, vendar prihajajo skoraj neverjetna poročila o tem terorizmu; tako je v Valjevem in okolici bilo okoli 180 oseb dejanih v zapor.

Francoska kamora je včeraj izvolila 24 članov onega odseka, ki ima po predlogu Clémenceau-a posvetovati se o sedanji gospodarski krizi. Zdaj se še ne vé, kdo so izvoljeni, a soditi se sme, da vladni privrženci po tem, da na željo vlade ni takoj večina zbornice hotela izvoliti odseka, a je počakala do včeraj.

Iz Londona se poroča Dunajskim listom, da bode **angleška** vlada v parlamentu predlagala, da se razširi volilna pravica v mestu in na deželi na vse one najemnike, kateri najmanj deset funtov šterlingov plačajo na leto. S tem bi se število volilcev pomnožilo za 2 milijona. Konservativci baje ne bodo naravnost nasprotovali tej predlogi, a pred-

lagati hočejo, da se ob enem a novo razdelé volilni okraji in da bi nov volilni zakon ne bil veljaven za Irsko. S tem mislijo doseči, da bi oni liberalci, katerih volilni okraji bi bili v nevarnosti, in Parnelliti ne glasovali z vlado. Brez teh pa vlada ne dobi večine.

Angleška vlada se je obrnila do raznih mornarskih kompanij, da jej preskrbé potrebno število ladij, da prepelje vojake v Egipt. Ponudilo se je že vladi toliko ladij, da takoj lahko prepelje 8000 vojakov v Egipt. — Pri banketu narodno-liberalnega kluba izjavil se je predvčeraj Derby, da vlada hoče braniti pristanišča ob Rudečem morju, da se pa ne bode podajala v nevarnost, da bi pridobila zopet Sudan Egiptu, kar je nemogoče. Vlada nikakor ne namerava sedanje okupacije v stalno aneksijo premeniti, vé pa dobro, kake dolžnosti in odgovornosti jej naklada okupacija.

Poveljnik **egiptovskih** čet Baker paša prišel je 5. t. m. zvečer z ostalimi četami v Suakim. Utrdbe Suakimske zasedli so angleški pomorski vojaki pod poveljstvom admirala Hewetta. Diplomatični francoski agent prosil je, da se odpošlje jedna francoska vojna ladija v Suakim. Čete, ki so bile iz Sinkata odposlane po živež, so od sovražnika uničene. — O porazu Baker paše pri Tokarji znane so zdaj sledeče podrobnosti: Egipčanov bilo je nad 3600 vojakov in imeli so okoli 300 velblodov. Boj se je začel zjutraj pri silnem viharju z dežjem, ki je bil sovražniku ugoden. Egipčovski topničarji so le jedenkrat ustrelili, pa še takrat neso sovražniku napravili nobene škode. Infanterija je marširala brez vsakega reda in discipline. Takoj pri prvem napadu so Egipčani obupali, pali so na tla, pometali orožje proč in kleče prosili milosti. Sovražniki so pa vendar vse pobili, vse prošnje angleških častnikov bile so zaman! Kar jih ni bilo pobitih, bežali so v divjem begu proti Trinkikatu, strah jih še ni minil na obrežju tamošnjega zaliva, in častniki so jim morali z revolverjem braniti, da neso planili na čolne. Tudi črne čete Ziber paše so se pokazale, da neso nič vredne. Ko bi bil sovražnik zasledoval begune, bil bi lahko vse poklal, kakor ovce. Vsi kanoni in vozovi prišli so sovražniku v roke. Topničarji so takoj po prvem strelu pobeželi. Dobro disciplinovani sovražniki imeli so le malo škode, največ so jih še pobili častniki z revolverji. Sovražnik je kazal veliko zaničevanje do Egipčanov. Posamični konjiki držali so čela stotnije v strahu. Standardov dopisnik misli, da bi bilo pol polka indijske konjice očistilo celo planjavo od sovražnika. — Kakor poroča nek telegram Baker paše na mr. Baringa bilo je manj nego 1000 ustajnikov, kateri so napali egiptovske čete pri Tokarji. Egipčovski vojaki in črne čete so kar pometali puške in bežali. Baker paša s svojim štabom bil je v veliki nevarnosti, da ga po nepredvidnosti ne ustrela lastni ljudje v veliki zmešnjavi. Vojaki, ki so še ostali, neso za nobeno rabo, in odpovedali so naravnost pokorščino svojim častnikom. Med domačini je razširjena neuma vest, da so Angleži sami prouzročili ta poraz, da se lažje polaste dežele. Brzljavna zveza mej Massauahom in Kassalo je pretrgana. Vsi rodovi so pristopili k Mahdiju.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani 30. januarja.

(Dalje.)

Gospod Zelen stavi sledeče predloge v imenu notranjskih živinorejcev, obširno je utemeljuje:

1. Plemenski junci, tistega plemena, katero je dotičnemu kraju in podnebjju dežele najbolj priljubeno, ki se nakupijo z državne podpore, naj se dajo za neseljivim govejorejem proti temu v last, da je pre-

kaj koristile. Pa če vzamo te opazke v poštev, ali pa ne, koledar in kažipot mora se radikalno preduragčiti, da bode ustrežal svojemu smotru.

Čim krajši, tem praktičnejši. Odpade naj vse kar je nepotrebne, vzlasti pa ves mitološki in etimološki „balast“, katerega je toliko treba, kolikor dveh nosov v obrazu. Kdo izmed navadnih ljudi zavzima se za grško in rimsko bajeslovje? Kdo pa za tako etimologijo kaj dá, kakeršna se v tej knjigi šopiri? Sciti so kar na mah „Ščudi, Čudi“. To je isto tako, kakor je pokojni M. Ravnikar (Poženčan) ime Kapadocije v malej Aziji izvajal iz slovenščine, češ, to je kapotočje: kjer od kapa teče. Vse se mu je smijalo rekoč: „kaj mislite, da drugej nikjer od kapa ne teče?“

Tedaj preustroj, temeljih preustroj, sicer ta knjiga ne bode „sopet en korak v napredku“, marveč ravno nasprotno, sicer ne bode imela in ne more imeti potrebnega vspeha, potrebna razširjenosti. Knjiga, kakeršna je sedaj, ni za rabo. V enem samem oziru je zanimljiva, v tem pa daleč nadkrijuje vse dosedanje slovenske knjige. V tem namreč, da je prava zaloga vsakovrstnih tiskovnih in drugih hib, v tem je nedosežna.

puščajo za krave dotične župnije proti primernemu plačilu.

2. Isti govejorejec, kateri ima kakega domačega, od dotične komisije (sestavljene iz predstojnika podružnice, župnika, občinskega župana in podobnih županov) z večino glasov za plemo priznane junca, naj dobiva iz državne podpore primerno vsoto na leto tako dolgo, dokler je junec za plemo rabljiv.

3. Komisija, pod št. 2 omenjena, naj bi imela po dogovoru s slav. centralnim odborom kmetijske družbe pravico odločevati, katerega plemena junci naj se za ta ali oni kraj dežele iz državne podpore kupujejo.

4. Vsaj na vsacih 150 do 200 telic in krav od dveh let naprej naj bi se povsod, kjer ga do-sehmal ni, vzdrževal iz državne podpore jeden junec.

5. Državna subvencija bi se ne imela odslej več rabiti za nakup krav in telic in naj bi se to popolnem opustilo.

Gospod Ogulin gorko podpira prvi predlog g. Zelena, posebno z ozirom na Gorenje Avstrijsko, ker je kmetijsko ministerstvo že l. 1877 ukazalo, da so se ustanovile ščacije za plemenske junce, katera naredba kaj izvrstno služi prospehu živinoreje. Kar je tožil g. Zelen o propadu živinoreje na Notranjskem, to je še vse huje na Dolenjskem, kajti tam je živinoreja popolnem propala. Razstava živine v Novem Mestu pokazala je res prav žalostno podobo, čemur se pa ni čuditi, ker ni nikjer na Dolenjskem dobrih plemenskih juncev, kajti l. 1877 imel je graščak g. Smola jednega, potem dolgo ni bilo nobenega in sedaj ima grof Margheri zopet dobrega plemenskega junca. Sploh manji kmetovalec si ne more držati plemenskega junca na svoje stroške, to zamorejo le veliki posestniki.

Deželni glavar grof Thurn (slovenski) pravi, da bode deželna vlada sklicala še to leto enketo, obstoječo iz zastopnikov dežele in kmetijske družbe, katerej bode v prvi vrsti načrtati postavo o govejoreji za Kranjsko. Ker veljajo jednake postavbe že za Štajersko, Tirolsko itd. ne bode enketi težko mutatis mutandis sporazumeti se za Kranjske deželi na vse strani koristni načrt, kateri se potem predloži deželnemu zboru kranjskemu. (Dobro! Dobro!)

Gospod Ogulin misli, da bi se živinoreja kaj spodbudila po živinskih razstavah po vsej deželi, katere bi se morale redno obdržavati in ponavljati. Zato pa bi trebalo vso deželo razdeliti v oddelke (regionen). Dasi je bila živinska razstava l. 1877 v Novem Mestu jako majhna, vendar se kaže že sedaj nje koristni upliv. Naj bi se take razstave v raznih krajih vsaj vsako 3 ali 4 leto ponavljale, potem bi bil vsaj v petnajstih letih viden uspeh pri živinoreji zaznamovati.

Gospod odbornik Brus opomni, da je Kranjska že razdeljena v oddelke (regionen) namreč v Gorenjsko, Notranjsko in Dolenjsko. Subvencija poljedelskega ministerstva krči se za živinorejo od leta do leta, sedaj znaša le še 2000 gld., tedaj ne bode mogoče, da bi se nakupovanje krav in telic opustilo, kajti plemenski junec velja najmanj 105 gld.

Predsednik baron Wurzbach pravi, da so razmere, da na 600 krav niti jednega plemenskega junca ni, res žalostne, ali s subvencijskim denarjem bode težko priti temu v okom. Upati je, da bode po g. deželnem glavarju naznanjena enketa kaj od-pomogla.

Deželni glavar grof Thurn (slovenski) reče, da se sklicanje prej po njem omenjene enketi opira na sklepe zadnjega zasedanja kranjskega deželnega zbora. C. kr. vlada je že naznanila, da bode enketa po Velikej noči in deželni odbor je že izvolil svojim zastopnikom v enketi deželnega odbornika g. Otona Detelo. Postava, katera se je l. 1879 sklenila v prosep živinoreje, ni nikakor zadostila, to je deželni odbor sl. vladi razložil, in tu je treba v prvi vrsti pomoči. (Dobro!) (Dalje prih.)

Domače stvari.

— (Presvitli cesar) podaril je za popravo frančiškanske cerkve v Branu 300 gld.

— („Narodni dom.“) Prihodnjo nedeljo dne 10. februarja ob 11. uri dopoldne bode v Čitalnični dvorani shod tukajšnjih rodoljubov, kjer se bodejo posvetovali gledé „Narodnega doma.“ — Vsak zaveden narodnjak, kateremu je mar razvoj našega mesta in ki se zanima za to domoljubno podjetje, povabljen je uljudno k temu shodu. Pustimo vse mržnje in prepire, podajmo si roké ter,

čic. V Trstu se nahajata dva. — Izdelovatelji blaga iz testa, kakor lizanjev (?) itd. Takovih je tri. — Zlatarjev in dragotinarjev je 22. itd. — Naštevaje števila učiteljev nahajamo stavek: „51 učiteljev za razne jezike, žalibože, za slovanske je g. Dimovič A.“ Zakaj ta žalibože, je mari še ta učitelj preveč, ali pa tako malo zna? In za slovanske jezike, za katere? Vseh menda vendar ne premore. Kljub temu žali bože, pa vendar ne izvemo, kje se Dimovič nahaja.

Glede premnogih obrti ta knjiga ni nikak kažipot, ampak suhoparna, dvojbená statistika. Naj bi se bil ves kažipot tako uredil, kakor je glede pekov, krčem, žganjarjev, restavracij in raznih trgovcev. Še bolj bi pa bilo, ko bi se bile navele vse slovenske in slovanske firme s svojimi stanišči in z raznimi predmeti svoje trgovine. To bi bilo zadostovalo in kdor bi prišel v Trst, zaletel bi se sigurno pod domačo firmo. Sedaj se samega drevja niti gozdič ne vidi, in opazka: Ta in ta, nam je prijazen, se jako čudno čita.

To so opazke, ki so se nam mimogrede urnile, nabrali bi jih pa lahko še mnogo kóp, ko bi se nam zljubilo, in ko bi znali, da bodo naše opazke

Izdatelj in odgovorni urednik Makso Armič.